

BAKONYI ISTVÁN

Molnár Miklós:

Egy öreg csavargó klapanciái

„...Szövegeiben mintha egy Berzsenyi robusztus ereje és egy Sinka gyökeres népisége találkozott volna Emil Cioran cinizmusával és a popkultúra trágár végleteivel...” – írta 2015-ben Gyurácz Ferenc Molnár Miklós írói értékeiről. Az íróról és költőről, akinek akkor mintegy tucatnyi könyv volt már a háta mögött. Frappáns jellemzés, jól illik az *Egy öreg csavargó klapanciái* szerzőjére is.

Például azért, mert ebben a különös kötetben is megtalálható ez a sokszínűség: hiszen az erő, a népiség, a cinizmus és a trágárság is benne van ezeknek a verseknek a világában. Meg az avantgárd is. S persze a provokáció, mert kétségtelenül akadnak köztük klapanciának hívható szövegek, de hasonlóképpen vannak benne a hagyományosnak nevezhető szépséget megragadó művek is. Eszünkbe juthat akár Baudelaire *Egy döge* is, mégpedig azért, mert ott, a nagy francia szimbolistánál fontos szerephez jut a rút, mint esztétikai kategória vagy éppen a döbbenetes szépség ereje. Molnár Miklós rokonlelkűen ír és cselekszik. A rút és a fenség jegyében. S milyen jellemző rá, hogy – ahogy a fülszövegben olvashatjuk – „koronázatlan klozetcsászárnak” neveti önmagát...

Egy művelt, XX–XXI. századi írástudó kötete ez. Azé az emberé, aki öniróniával néz szembe saját énjével. Tudja, hogy mennyit ér az életműve, mindez most egy általa tervezett, klasszikus szépségű, küllemében igényes könyvből derül ki. Például a harmincoldalas, kötetnyitő *Nyelvleckéztetés* írásainak segítségével, melyeknek élén a *Dedikáció* című kispróza áll. Egy jellegzetes mondata: „...Ha a dedikáltatás ordenáré szándékával merészelték nyaggatni, és nem tudtok valami igen súlyos okot mondani, mégpedig olyat, amit én is méltányolok, akkor leshetitek, hogy ellássam kézjeggyemmel a nálatok lévő, bárhonnan kerített könyveket...” Cserében aztán kapunk egy szellemes bevezetőt, egy élvezetes vitairatot.

Molnár Miklós hangja páratlanul őszinte, minden sallangtól mentes, titkait fölfedő, „maszk nélküli”, s közben arról is meggyőződhetünk, hogy szerzőnk a kánonoktól független, sehova be nem sorolható értelmiségi. Vagy csavargó az irodalmi életben? És árad a szövegekből az életszeretet, annak ellenére, hogy mélységeket tár föl. Eközben a múlandóság is témái közé tartozik, mint ahogy a kegyetlen sors számos játéka. Ebbe belefér a polgárpukkasztás épp úgy, mint a gyerekvers-utánzat, másutt pedig a mives líraiság. Játsszik a nyelvvel, van úgy, hogy annak széttördelésével (*Csóró & kegyetlen*).

Gyakran mutat fityiszt a világnak, a hazugságnak. Megéneкли a szerelem hervadását, s közben naturalisztikusan szól, vulgáris elemekkel tarkítva szövegét. Kedveli a groteszk nyelvi játékot, ezzel még élvezetesebbé téve stílusát. „Alattomos alliterációival” Illyés Gyula *Koszorújának* profán rokona lesz, miközben a „szív segédigáját”

emlegeti Esterházy után szabadon. De eszembe jut Bella István *Igék és igákja* is, az érintkezési pontokat keresve. Majd ideidézi a *Szeretethimnusz* néhány részletét, de Radnóti egy híres sorát is „vulgarizálja” ekképpen: „szarni sem érdemes ott, ahol értik e hexametert is”...

Bizonyára sokakat meghökkentenek az ilyesfajta szövegek, ám inkább azokkal tartok, akik elfogadják ezt a kavalkádot, tudva, hogy így is érvényes a lét értelmezése! Úgy, ahogy ő is építi káromkodásaival a „szellem katedrálisát”... Előbbi szövege végkifejlete pedig így hangzik: „...föltámad a szél / kinyitja és becsukja a könyveket / próbáljunk meg élni”. A vihar utáni lehiggadás hangján. S ezt követik a kötetben azok a művek, amelyek egy teljesen más arcot mutatnak. Mondhatjuk, hogy az örök szépség jegyében. Néhány sor ennek bizonyítására az *Elveszejtettből*: „Megnyíló kálitka: / Gyöngyharmatos füvek / Világfák fényköze / Szomjeltő forrásvíz / Szárnyemelő szellő / Napba szálló madár...” S a fájdalmas szépség eszköze a végén a „Porba hulló madár”. A tőle szokatlan szonett formáját is megtaláljuk itt (*Grádics ad absurdum*), igaz, a befejezésben a korántsem fennkölt sorra lelünek, hiszen „a szellentések szent szintézisét” találjuk a kétségkívül egyedi alliterációban....

Az isteni és a sátáni világ együtt van tehát jelen, nagyjából úgy, ahogy az egyes ember és az emberi közösség életében is. Az álmok megvalósulatlanságát és nagy hazugságainkat pedig egy sajátos „egypercesben”, a *Kézben* írja meg: „Ha Jézus megjelenne köztünk, hogy meggyógyítsa a tengernyi sebet, melyet a kereszténység évszázadai okoztak, aligha bírna megbirkózni a feladattal. Mihelyt az útjába akadó legelső beteg asszony fejére tenné gyógyító kezét, nyomban letartóztatnák „szexuális zaklatás” vádjával.” Így olvad el nála az örökkévaló a reáliában... Mint ahogy az irodalom hiábavalóságát is hirdeti nem kis keserűséggel. Pedig képes akár elmúlt századok líraiságát is földidézni a *Szempárban* vagy a *Halljam, ha engem hív* szépséges soraiban. Nyelvi gazdagság jellemzi az érzékiség pontos megjelenítésében. Ez jellemzi a *Turbékol a tesztoszteron-ciklus* egészét. Hangot kap benne a hiány, vagy éppen a szerelem kínjainak rögzítése. A klasszikusok útját járja ezeken a helyeken, a maga korszerű eszközeivel. Itt nem „koronázatlan klozetcsászár”, hanem XX–XXI. századi dalnok. Bizonyos szempontból az erotikus verseket (is) író Janus Pannonius kései utóda. Azért is így van ez, mert valamit ő is őriz a reneszánsz kavargó, ellentmondásoktól sem mentes világából.

A *Komédia-ciklusban* a színek markánsabbak, metaforikusabbak. A „lélek sötét bugyrait” tárja elének költőnk gyakorta, a morbiditás és a „minimal art” is föllelhető. (*Párkapcsolat*) Világlátását egy Petőfi-allúzióval illusztrálhatjuk: „.....elhull a világ / eliramlik az út az igazság és az élet”. S persze itt van a biblikus utalás is!... Kegyetlenül néz szembe a múlandósággal, az idő fogyásával, az öregedéssel. (A kötet 75. születésnapja előtt nem sokkal jelent meg.)

Kötetcím adó írásainak élén egy rendhagyó esszé áll. Aztán jönnek a „klapanciák”, közöttük néhány remekléssel, tajtékzó humorral. *Bakonyi trillája* egyfajta ellen-Petőfi tájvers. Hangütése: „Mit nekem, te zordon Kiskunságnak / porba fúlón dögunalmas tája! / Nem csodállak, és nem is szeretlek, / képzetem lapályodat nem járja...” Másutt Ady vagy Juhász Gyula „kerül terítékre”. Egy XXI. századi „Így írtok ti” jegyében.

S hogy további színeket említsünk: az *Imigyen szól egy liliputi patrióta* című kispróza egy sajátos vallomás, amelynek központjában a haza szeretete áll. Amolyan Molnár-módra, hiszen már az elején ezt olvassuk: „Füstködön, kipufogógázon, vegyi permeten, elektroszmogon át, bédekkereket, utazási prospektusokat, „országimázs” handabandát sutba dobva hadd mondjam el neked: szeretlek, Liliput...”

És végül: ezért (is) szerethető Molnár Miklós új kötete.
(*Cédrus Művészeti Alapítvány, 2020*)

M.M. ÉS A GENERÁCIÓ

Alighanem itt a végső pillanata annak, hogy az az írónemzedék, amely szívesen becézi magát (persze nem kevés öníroniával) „Nagy Generációnak”, megrajzolja a maga – szubjektíven hiteles – önképét, és ezt ajánlja az utókor figyelmébe. És – hadd tegyem rögtön hozzá – ezzel igazságot is szolgáltatson magának: mindazokkal a ráfogásokkal, manipulált és manipuláló „kánonokkal”, célirányos kirekesztésekkel szemben. Fél száz év telt el azóta hogy Tandori Dezső, Simonffy András és Nádas Péter első könyvei megjelentek, amire azután talán csak a XIX–XX. század fordulójának irodalmi megújulásához hasonlítható tehetőségáradás következett. És az első emberöltőnyi idő végetáján elérkezett a mindenre – politikára, életmódra, közérzetre, nemzetfelfogásra, privát, közösségi és művészi kommunikációra stb. – kiterjedő rendszerváltozás. Amiben – s ez is magán- és köztörténetek feltárandó sorát igényli – szerepük lehetett az ekkorra már pályájuk csúcására jutott íróknak, képzőművészeknek, filmeseknek. Ez a nagy emancipációs történet hallatlanul színes volt, mind az egyes alkotók karrierjét és teljesítményét nézve, mind pedig azokat a sorsképleteket mérlegelve, amiket alkotók és körülmények együttesen dolgoztak ki a csúcokra jutottaknál és a félre sodródottaknál egyaránt. Titkok sorát is meg kell fejteni. Az esztétikum és az értelmiségi szociológikum terepén egyaránt.

Megfejtendő titok számomra Molnár Miklós élete és életműve. Akit ismerek évtizedek óta, akinek könyvei ott vannak a könyvespolcomon, akinek írásai hektikus szabálytalansággal itt vannak az Életünkben évről évre, akiről soha nem tudjuk, hogy éppen hol van, és miért éppen ott, mit ír és mire készül, akinek teljesítményei – szinte minden irodalmi műfajban – nemcsak a „szakmai” rangsorokon, hanem a köztudatban is helyet igényelnének neki. Most volt hetvenöt éves és tűrhetetlenek tartom, hogy továbbra is a maga „ködlovagi státusához” ragaszkodjék. El kell foglalnia azt a helyet végre, ahova könyvei emelték, ha – bocsánat az iskolamesteri modorért – tetszik, ha nem. Tudom, hogy nem vagyok egyedül ezzel a kívánsággal.

Istenem... Molnár Miklós „őszikéi”... Szépen és brutálisan, emlékezve és álmódóva, vallva és tagadva, műfaji kötelmekre, gonosz, akarnok és hamis „kánonokra” fittyet hányva... Csak írja meg, és ezzel írja meg önmagát is. Mi meg olvassuk és lássuk ott, azon a nagy tablón, ahova való.

Alexa Károly